

СПЕЦІАЛЬНИЙ СУБ'ЄКТ АВІАТРАНСПОРТНИХ ЗЛОЧИНІВ (ОКРЕМІ ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ)

Дана тема є актуальною для сучасної України, адже, згідно з частиною 4 статті 4 державна авіація використовує повітряні судна з метою забезпечення національної безпеки і оборони держави та захисту населення, які покладаються на Збройні Сили України, інші військові формування, утворені відповідно до законів України, органи внутрішніх справ, спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань цивільного захисту, органи охорони державного кордону України, митні органи [1].

Авіатранспортні злочини є надзвичайно небезпечними, оскільки під час їх вчинення може постраждати велика кількість людей, тобто вони є загально небезпечними. У ККУ ці злочини віднесені до розділу XI. Злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту, а саме статті 276, 276 – 1, 278, 280, 281, 282.

Суб'єктами транспортних злочинів можуть бути особи які або керували транспортними засобами, або займалися їх експлуатацією чи ремонтом, або знаходяться в сфері дії транспортних засобів і були зобов'язані виконувати встановлені правила безпеки. Тобто, суб'єктами цих правопорушень можуть бути як робітники відповідних видів транспорту, так і інші особи, як громадяни України так і іноземці, а також особи без громадянства.

До кримінальної відповідальності за транспортні злочини можуть притягатися фізичні осудні особи, яким на момент вчинення злочину виповнилося 16 років. Проте, хоч законодавець і визначив, що по більшості транспортних злочинів суб'єктами можуть бути фізичні особи, що досягли 16 річного віку, окремим транспортним злочинам притаманний спеціальний суб'єкт – працівник залізничного, водного, повітряного транспорту (машиніст, черговий по станції, капітан, штурман, пілот та інші.), або працівники державних і громадських організацій, на яких чинними інструкціями чи правилами, відповідними розпорядженнями або в зв'язку з займаними ними посадовим становищем покладена відповідальність за технічний стан чи експлуатацію транспортних за-

собів (ст. 287 КК України – випуск в експлуатацію технічно несправних транспортних засобів), які можуть обіймати ці посади лише з 18 річного віку. Тільки при наявності усіх зазначених аспектів злочин може бути віднесеним до групи транспортних.

Зокрема при розгляді кримінальних справ про транспортні злочини суд, призначаючи винній особі міру покарання, враховує мету загальної і спеціальної привенції, яка досягається за допомогою санкцій статей кримінального кодексу України.

Переважає більшість санкцій статей про транспортні злочини, мають альтернативний характер, а саме в статтях 292 КК України – пошкодження об'єктів магістральних нафто-, газо- та нафтопродуктопроводів; ст. 283 КК України – самовільне без нагальної потреби зупинення поїзда; ст. 279 КК України – блокування транспортних комунікацій, а також захоплення транспортного підприємства, – альтернативними є тільки санкції першої частини цих статей.

Закон передбачає застосування до злочинця за транспортне правопорушення покарання від позбавлення волі (в інших випадках, за вчинення транспортних злочинів, що призвели до нещасних випадків з людьми, їх загибель, заподіяння тяжких тілесних ушкоджень чи інших тяжких тілесних ушкоджень чи інші тяжкі наслідки) до випраних робіт та штрафу.

Окрім цього, за ряд злочинів передбачена відповідальність у вигляді позбавлення права займати певні посади, пов'язані з відповідальністю за технічний стан або експлуатацію транспортних засобів чи права керувати транспортними засобами [4].

Ми розглянемо спеціального суб'єкта авіатранспортних злочинів на конкретному прикладі. Згідно із статтею 416 ККУ, суб'єктом злочину можуть бути військовослужбовці – члени екіпажу військового повітряного судна (командир судна, штурман, бортінженер тощо), а також інші особи, на яких відповідними нормативно-правовими актами покладені обов'язки по забезпеченню правил польотів чи підготовки до них (керівник польотів, технік літака, механік, диспетчер тощо), – військовослужбовці та військовозобов'язані під час проходження зборів.

Нещодавно на Харківщині сталася авіакатастрофа. В місті Чугуїв розбився навчально-бойовий літак L-39. Загинув 21-річний пілот-курсант. Хлопець навчався в Харківському університеті повітряних сил. Це був його третій політ на цьому літаку. Перші два він здійснював з інструктором. Загалом загиблий курсант здійснив понад 70 польотів. Факт аварії підтвердили в Міністерстві оборони. Причини інциденту з'ясовуються. У МНС України повідомили, що у літака під час зльоту

загорівся двигун. Апарат не зміг набрати висоту і впав на злітно-посадкову смугу. До з'ясування обставин катастрофи польоти авіації Збройних сил України на літаках L-39 припинено. На початку вересня такий самий літак впав в американському штаті Айова. Це сталося на під час авіашоу, на очах у сотень глядачів. Пілот, який був і власником літака, загинув. Літак "Aero L-39 Albatros" виробляли в Чехословаччині з 1968-го по 1999 роки. Довжина літака – 12 метрів, розмах крила – 9 метрів. Він перебуває на озброєнні 30-ти країн світу. Вже багато років ця модель є основним навчально-тренувальним літаком у країнах СНД.

За фактом авіакатастрофи прокуратурою Центрального регіону України з нагляду за додержанням законів у воєнній сфері порушено кримінальну справу. Як повідомив УНІАН, прокурор Центрального регіону України з нагляду за додержанням законів у воєнній сфері, справу порушено за ст. 416 Кримінального кодексу України (порушення правил польотів або підготовки до них) [3].

Література:

1. Повітряний кодекс України // Відомості Верховної Ради України.– 2011.– N 48-49.– 536 с.
2. Кримінальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. 2012.–
3. N 25-26.– 181 с.
4. УНІАН [Електронний ресурс].– Режим доступу:
<http://www.unian.ua/news/526544-zagibliy-kursant-pilot-do-ostannogo-borovsya-za-litak.html>
5. Сучасне кримінальне право України: Курс лекцій / А.В.Савченко, В.В.Кузнецов, О.Ф.Штанько.– К.: Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2005.– 640 с.

УДК 343:656,7,086.21(043.2)

Бондаренко К.В.,
студентка,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Рощина І.О., к.ю.н.

УГОН АБО ЗАХОПЛЕННЯ АВІАЦІЙНОГО СУДНА: НАЦІОНАЛЬНІ ТА МІЖНАРОДНІ АСПЕКТИ

За даними Міжнародної організації цивільної авіації, відносні показники рівня безпеки польотів у вітчизняній галузі цивільної авіації значно гірші від середніх загальносвітових показників. За останні десять років страхові компанії відшкодували збитків від авіаційних подій на суму понад 160 млн. гривень. Головними причинами транспортних подій називаються відсутність належного контролю стану безпеки руху у сфері транспорту і недосконалість законодавства в цій сфері. Так в продовж останніх років в Україні відбулося 158 авіаційних подій, 4 катастрофи, 3 аварії, 14 серйозних інцидентів і 137 інцидентів. У результаті цих всіх подій загинуло 26 осіб, порушено 15 кримінальних справ. На думку західних експертів літати літаками в Україні та країнах СНД небезпечніше, ніж навіть в Африці. Експерти Міжнародної асоціації повітряного транспорту (International Air Traffic Association – IATA) проаналізували 77 катастроф і пригод, що трапилися з літаками, та дійшли висновків: показник аварій і катастроф в Україні та СНД досяг 8,6% на 1 млн. польотів.

Згідно ст. 278 КК України, угоном вважається незаконне приведення в рух у напрямку, обраному винним, залізничного рухомого складу, повітряного, морського чи річкового судна, незалежно від місця їх знаходження. Захоплення – це незаконне заволодіння зазначеними, видами транспортних засобів, незалежно від місця їх знаходження, що повністю виключає законне користування ними або перешкоджає йому [1]. Повітряне судно – апарат, що підтримується в атмосфері у результаті його взаємодії з повітрям, відмінної від взаємодії з повітрям, відбитим від земної поверхні (ст. 1 ПК України). До повітряних суден належать: літаки, вертольоти, планери тощо [2].

Відповідальність за угон зазначених засобів не залежить від того, хто безпосередньо керує цим засобом – сама винна особа чи під її примусом працівники цих видів транспорту або інші примушені до цього особи.

Незаконне захоплення повітряного судна – протиправні дії, які пере-